

**O'ZBEKISTONDA BADIY KULOLCHILIKNI YOSHLARGA
O'RGATISHDA KLISTER TEXNALOGIYALARINING
FOYDALANISHNING ILMIY ASOSLARI**

Berdiyev Navro'z Odiljon o'g'li

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti

Tasviriy San'at va amaliy bezak san'at Yo'nalishi

II-bosqich magistranti

Xasanova Sarvinoz Yusufovna

Termiz Davlat Universiteti

Gid Hamkorligi va Tarjimonlik faoliyati Yo'nalishi

I-bosqich talabasi

Annotatsiya:

Mazkur maqolani yozishimizdan maqsad o'zbekistonda badiiy kulolchilikni yoshlarga o'rgatish keng tadbiq qilish va rivojlantirishdir. Maqolada viloyat kulolchilik san'ati nimasi bilan farq qilishi hamda qanday rivojlanganligi usta hunarmandlarning faoliyati haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: kulolchilik, charx texnikasi, bezak, kalami, kulolchilik maktabi, kulolchilik texnologiyalari.

Mustaqillik yillarida hunarmandchilikni rivojlantirish uchun berilgan imkoniyatlardan foydalanib, o'zining sevimli kasbi kulolchilik buyumlari yasash va qadimiy namunalarni tiklash bilan jiddiy shug'ullanilgan usta hunarmandlar talaygina. Bugungi kunda ustalar yuzdan ortiq asl narsalar mavjud - uy anjomlaridan ekzotik hayvonlarning eng noyob raqamlariga qadar. Topilgan ashyolarga ko'ra, hunarmand sopol buyumlarning qadimiy shakl va naqshlarini tiklagan. Shuning uchun ular tomonidan yaratilgan noyob mahsulotlar qadimiy an'analar va zamonaviy uslubni uyg'unlashtiradi, san'atning haqiqiy ixlosmandlari orasida juda mashhur. Badiiy kulolchilikni yoshlarga o'rgatishda ilmiy klasteridan foydalanish va ularga milliylikni hamda hunarmandlar yetishdirishda foydalanish.

- Respublikamizda mustaqillikning dastlabki yillaridan milliy hunarmandchilikni rivojlantirishga qaratilayotgan katta e'tibor tufayli ko'plab yo'qolgan

hunarmandchilik turlari jonlandi. Eng qadimiylaridan biri - keramika - tom ma'noda ikkinchi hayotga ega bo'ldi desak mubolag'a bo'lmaydi.

- Hozir esa Prezidentimizning yuqorida qayd etilgan avgust farmoni doirasida hunarmandlarga o'z ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish, milliy hunarmandchilikni yanada samarali rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratilmoqda.

Shunday qilib, hujjatga muvofiq, mamlakatimizda qadimdan shakllanib kelayotgan kulolchilik an'analarini asrab-avaylash, jonlantirish, rivojlantirish va xalqaro miqyosda keng targ'ib etish, tegishli mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish va eksportini ko'paytirish, malakali hunarmandlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash va Ustoz-murabbiylar faoliyatini takomillashtirish maqsadida - shogird maktablari har ikki yilda (2022 yildan boshlab) sentyabr oyida xalqaro kulolchilik forumi va kulolchilik mahsulotlari ko'rgazmasi va savdosi bo'lib o'tadishi fikrimiz dalili hisoblanadi.

Farg'ona viloyatining Rishton tumanida "an'anaviy kulolchilikni saqlash va rivojlantirish: muammo va yechimlar" mavzuida birinchi forum va uning doirasida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman bo'lib o'tadi.

-Forum va ko'rgazma - savdoning Qo'qon shahrida ham har ikki yilda bir marta sentabr oyida o'tkaziladigan II xalqaro Xalq va amaliy san'at festivali davomida o'tkazilishi muhim ahamiyatga ega, - deya davom etadi I. Toshev. - Ikkinchisida ishtirok etib, bir necha yildan so'ng bizning hunarmandchiligimiz bunday sharafiga sazovor bo'lishini tasavvur qila olmadim: alohida keng ko'lamli va muhim bayram. Ikkala voqea ham bir butun bo'lib, bir-birini to'ldiradi. Zero, biz, o'zbek ustalari bir yo'nalishda ishlaymiz ota-bobolarimiz ishini davom ettiramiz.

Ta'kidlash joizki, qaror ijrosi doirasida ilmiy-amaliy anjumanlar, pag'onalar, taqdimot va namoishlar, teatrlashtirilgan konsert-ko'ngilochar dasturlar, madaniy-ma'rifiy va targ'ibot-tushuntirish tadbirlari tashkil etiladi.

- Albatta, sopol buyumlar, boshqa ko'plab original san'at turlari singari, hozir ham katta partiyalarda va zavodlarda ishlab chiqarilmoqda. U yerda naqshlar mutlaqo nosimmetrikdir, kompyuter texnologiyalari yordamida yaratilgan va har doim bir xil.

- Har qanday qo'lda ishlangan ishda siz kichik chuqurliklar, nosimmetrikliklar va qo'pollikni sezishingiz mumkin. Ba'zan ranglar ham farq qiladi, chunki qadimiy usulga ko'ra, biz rang berish eritmalarini o'zimiz tayyorlaymiz. Natijada, har safar hech kim tomonidan mukammal aniqlikda takrorlanmaydigan soya mavjud bo'lib, u

mahsulotga belgi beradi, uni qolganlardan farq qiladi va cheksiz qimmatli qiladi. Ishonchim komilki, O'zbekiston bu haqda xalqaro kulolchilik forumi orqali jamoatchilikka eslatib turadi va yoshlarimiz usta hunarmandlar tayorlashda zamin yaratadi. Vaqt o'tishi bilan dunyoning barcha burchaklarida hunarmandchilik maktablari paydo bo'ladi har bir viloyat o'z uslubi va yasash texnikasini yanada rivojlantirib mukammal qilishida albatta yetarlicha shariyitlar yaratilmoqda.

Bu yo'nalish O'zbekistonda ancha vaqtdan beri rivojlanib kelayotgani ahamiyatlidir. Badiiy kulolchilik necha asrlardan beri o'zini ko'rkini, maxobatini, qadimiyligini, hamda qadrini yo'qotmay yanada rivoj topgani bu yo'nalishning milliylik hamda qadimiyligi taqsiq loyiqdir. Masalan, mamlakatimiz rahbarining tashabbusi bilan Farg'ona viloyatining Rishton tumanida xalqaro kulolchilik markazi tashkil etildi. Noyob inshootning tantanali ochilish marosimi bo'lib o'tdi. Shuningdek, Rishton Tarix muzeyi, ko'rgazma galereyalari va bank filialini o'z ichiga olgan tashkilot 1,1 gektar maydonni egallaydi va 20 ta alohida majmuani o'z ichiga oladi. Birinchi qavatda ustaxonalar va ko'rgazma zallari, ikkinchi qavatda esa yashash joylari va ish xonalari mavjud. Ularning har biri tajribali hunarmandga kulolchilik buyumlari ishlab chiqarishni tashkil etish va ko'p asrlar davomida avloddan-avlodga o'tib, o'quvchilarni individual usullariga ko'ra o'rgatish uchun topshirilgan. Mamlakatimizda kulolchilikga qaratilayotgan etibor biz yoshlarni befarq qoldirmasligi va bu sohani chuqur o'rganib yanada rivojlantirib butun dunyoda yetakchi bo'lishimiz uchun tinimsiz izlanishlar va yanada zamonaviy texnika texnologiyalar yaratish uni ustida ishlashimiz lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoev Sh.M. «Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib – intizom va shaxsiy javobgarlik — har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi shart». O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. –T.: O'zbekiston, 2017
2. www.zarnews.uz
3. www.lex.uz
4. Hasanov R. Maktablarda tasviriy san'at mashg'ulotlarini takomillashtirish yo'llari. –T.: O'qituvchi, 1986

5. Joseph Shepherd. Realistik Figure Drawing. –Cincinnati, Ohio.: «North Light Books», 1991
6. Masharipova S.A. San'at, arxitektura va shaharsozlik tarixi. –T.: TAQI, 2013
Metodo Professionale. Il Figurino di Moda. Milano, 2005.
7. Berdiyev N.Z. Tasviriyy san'atdan o'quv postonovkalarini tashkil etishda nazariy materiallardan foydalanish texnologiyalari //Science and Education. – 2022. T. 3. – №. 4. – C. 1499-1507.

